

Hoge Raad van Adel Jaarverslag 2019

Inhoudsopgave

Ten geleide	5
JAARVERSLAG VAN DE RAAD OVER 2019	6
Adelszaken	7
Wapens, vlaggen en emblemen	7
JAARVERSLAG VAN DE SECRETARIE OVER 2019	21
Secretaris en medewerkers	21
Collecties	23
HOGE RAAD VAN ADEL	25

Uitreiking van het wapendiploma van de gemeente Beekdaelen op kasteel Wijnandsrade aan waarnemend burgemeester drs. G.A.A. Verkerk door voorzitter en secretaris van de Raad, 10 juli 2019 (foto Anja Timmers)

De voorzitter en heraldisch medewerker van de Raad overhandigden op 19 november 2019 in Almkerk het wapendiploma van de gemeente Altena aan waarnemend burgemeester M.A. Fränzel MSc

Ten geleide

Voor u ligt het jaarverslag van de Hoge Raad van Adel over het jaar 2019. De Raad was in 2019 wederom betrokken bij een aantal kwesties op het terrein van het adelsrecht en kreeg een groot aantal verzoeken te behandelen voor wapens van nieuwe gemeenten en emblemen van de krijgsmacht.

Op adelsgebied deed de rechtbank Amsterdam uitspraak in beroep in een tweetal adoptiezaken inzake de inschrijving in het filiatieregister van de Nederlandse adel. In beide gevallen ging het om een adoptie van vóór 1 augustus 1994 (inwerkingtreding Wet op de adeldom). Daarnaast bracht de Raad advies uit op een buitenlands verzoek tot inlijving in de Nederlandse adel die berustte op overgang van adeldom via de vrouw.

Het gemeentelijk herindelingsproces leidde in 2019 tot vijf verzoeken om advies inzake een gemeentewapen voor nieuwgevormde gemeenten. Eén verzoek had betrekking op een wapenvermeerdering ten behoeve van een bestaande gemeente. Twee aanvragen leidden in hetzelfde jaar nog tot een wapenverlening bij Koninklijk besluit. Daarnaast konden negen al eerder aangevangen procedures in 2019 worden afgerond met een wapenverlening. Daarmee kwam het aantal wapenverleningen dit jaar tot het uitzonderlijk hoog aantal van elf.

De bestuurlijke schaalvergroting door gemeentelijke herindelingen en fusies leidt tot grotere bestuurlijke eenheden met nieuwe wapens, maar de inwoners blijven zich toch in de eerste plaats identificeren met het vertrouwde dorp waarin zij wonen. De dorpswapens, die plaats maken voor de nieuwe – meestal uit de oude dorpswapens samengestelde – wapens, verdwijnen naar de achtergrond. De vraag deed zich in 2019 voor of en zo ja hoe deze oude dorpswapens toch een plaats kunnen krijgen in lokale gemeenschappen. Overleg met de VNG hierover staat gepland voor aanvang 2020.

Zoals in het vorige jaarverslag aangekondigd, overhandigt de Raad voortaan wapendiploma's van publiekrechtelijke instellingen persoonlijk aan de betreffende bestuursorganen. Afgelopen jaar zijn tien nieuwe wapendiploma's persoonlijk overhandigd. Telkens weer bleek dat dit gebaar zeer werd gewaardeerd en aandacht kreeg in de plaatselijke media.

Het onderzoek naar de vraag of het filiatieregister kan worden bijgehouden op basis van meldingen in de Basis Registratie Personen in plaats van authentieke afschriften uit de burgerlijke stand, zoals tot nu toe gebeurt, had een positieve uitkomst. Dit betekent dat naar verwachting medio 2020 de nieuwe werkwijze zal worden toegepast. Het voordeel is dat op deze wijze meldingen met betrekking tot geboorte, huwelijk en overlijden van in Nederland woonachtige edellieden geautomatiseerd kunnen worden bijgehouden en afhankelijkheid van gemeenten tot de verleden tijd behoort.

Ter voorbereiding op de renovatie van het pand Nassaulaan 2B vond in de tweede helft van 2019 een grote opschoning plaats in het bibliotheekbestand. Deze was nodig omdat het pand te zwaar belast werd en verzakking dreigde. De aanvang van de renovatie staat definitief gepland voor januari 2020 en zal op 1 juni zijn afgerond.

J.P. de Savornin Lohman, voorzitter

JAARVERSLAG VAN DE RAAD OVER 2019

De Hoge Raad van Adel bracht in 2019 in 21 zaken advies uit. Van deze adviezen hadden er 2 betrekking op adelszaken, 8 op wapens, 4 op vlaggen, 4 op emblemen van de Krijgsmacht en 3 op ridderlijke orden. Daarnaast werden notities uitgebracht over het filiatieregister en op dorpswapens. In het filiatieregister van de Nederlandse adel werden 57 akten van geboorte, huwelijk en overlijden ingeschreven.

Raadsvergaderingen

De voor- en najaarsvergadering van de Raad vonden plaats op respectievelijk 3 april en 23 oktober aan de Nassaulaan 2B.

Representatie van de Raad

De Gouverneur der Residentie hield op 7 januari een nieuwjaarsreceptie, die de voorzitter namens de Raad bijwoonde. De voorzitter vertegenwoordigde de Raad eveneens tijdens de nieuwjaarsreceptie van Zijne Majesteit de Koning op 15 januari in het Koninklijk Paleis Amsterdam.

Secretaris en medewerker advisering boden op 8 maart in Dokkum namens de Hoge Raad van Adel het wapendiploma van Noardeast-Fryslân aan de burgemeester van de nieuwe gemeente aan. Het wapendiploma van het nieuwe Waterschap Limburg reikten voorzitter en secretaris op 28 maart in Roermond uit. Op 4 april presenteerden zij het wapendiploma van Haarlemmermeer tijdens een gemeenteraadsvergadering in Hoofddorp. Deze drie wapens waren in 2018 bij Koninklijk besluit verleend.

De voorzitter gaf op 28 mei een lezing over de Hoge Raad van Adel voor de Rotary Club Rotterdam Stad.

Secretaris en medewerker advisering reikten op 21 juni wapendiploma's uit aan de nieuwe gemeenten Westerkwartier en Het Hogeland in Groningen. Voorzitter en secretaris presenteerden op 10 juli het wapendiploma van de nieuwe gemeente Beekdaelen op kasteel Wijnandsrade te Wijnandsrade.

Op 17 september woonde de voorzitter de Verenigde Vergadering van de Staten-Generaal bij in de Ridderzaal te 's-Gravenhage.

Secretaris en wetenschappelijk medewerker reikten op 1 oktober het wapendiploma uit aan de nieuwe gemeente West Betuwe te Geldermalsen.

Voorzitter en medewerker advisering boden op 19 november het wapendiploma van de nieuwe gemeente Altena te Almkerk aan. Op 27 november reikten secretaris en medewerker advisering het wapendiploma van de nieuwe gemeente Zevenaar uit. Op 12 december overhandigden zij het wapendiploma van de nieuwe gemeente Hoeksche Waard te Oud-Beijerland.

Op 10 december woonde de voorzitter het jaarlijkse Kapitteldiner van de Ridderlijke Duitse Orde bij.

Adelszaken

Adelsrecht

De Raad was in 2019 betrokken bij een tweetal zaken betreffende het verzoek tot inschrijving in het filiatierregister van personen die vóór 1994 door edellieden waren geadopteerd. De mogelijkheid een adoptiekind in het filiatierregister van de Nederlandse adel in te schrijven bestaat sinds de invoering van de Wet op de adeldom in 1994. Het beroep in deze twee zaken werd door de Rechtbank Amsterdam verworpen.

Daarnaast diende een bezwaarprocedure tegen een afwijzend verzoek tot inschrijving in het filiatierregister op basis van de adeldom van een grootmoeder van vaderszijde.

In 2019 verleende de Raad agreatie van titelopvolging inzake één adellijk geslacht.

In het verslagjaar werden contacten gelegd met de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens en de provider van BRP-gegevens van de Raad, T&T te Eindhoven, over de automatische gegevensverwerking van persoonsgegevens ten behoeve van het filiatierregister.

Ridderlijke Orden

Aan de Ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht gaf de Raad positief advies inzake het verlenen van agreatie voor de benoeming van François Cornelis baron van Aerssen Beyerens van Voshol tot ridder van deze orde.

Aan de Souvereine Militaire Orde van Malta, Afdeling Nederland, werden in het verslagjaar verklaringen van admittie tot deze orde verstrekt ten behoeve van jonkheer Paulo Otto Francesco Alting van Geusau als ridder van Eer en Devotie en aan jonkheer Frederic Lambert Smits van Oijen als ridder van Gratie en Devotie.

Wapens, vlaggen en emblemen

Gemeentewapens

In het verslagjaar bracht de Hoge Raad van Adel vijf adviezen uit over een nieuw gemeentewapen. Het betrof wapens voor de nieuw gevormde gemeenten *Hoeksche Waard* (Zuid-Holland), *Vijfheerenlanden* (Utrecht), *Waadboeke* (Friesland) en *Zevenaar* (Gelderland) en een wapenvermeedering voor de bestaande gemeente *Uithoorn*.

Van de adviezen die de Raad in het verslagjaar uitbracht, leidden er twee (*Hoeksche Waard* en *Waadboeke*) nog in 2019 tot verlening van een wapen. Ook negen al eerder aangevangen procedures konden met een Koninklijk besluit worden afgerond. Het betrof de gemeentewapens van *Altena*, *Beekdaelen*, *Het Hogeland*, *Leeuwarden*, *Molenlanden*, *Noordwijk*, *West Betuwe*, *Westerkwartier* en *Zevenaar* (zie hierna). De wapentekenaar van de Raad, Piet Bultsma-Vos, vervaardigde de officiële wapendiploma's, de registertekeningen voor het Raadsarchief en de zwartwittekeningen

(lijntekeningen en tekeningen met de gangbare heraldische arceringen ter aanduiding van kleuren en metalen). De overige in 2019 begonnen wapenverleningsprocedures werden in het verslagjaar nog niet afgerond.

Wapenverlening aan de gemeente Altena

De Noord-Brabantse gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem zijn per 1 januari 2019 samengevoegd tot de nieuwe gemeente Altena. Deze bestrijkt het grondgebied van het oude Land van Altena en de zogenoemde ‘benedendorpen’ van het Land van Heusden.

Bij brief van 27 februari 2018 verzochten de locoburgemeester van Woudrichem en de beoogde gemeentesecretaris van Altena de Raad enkele ontwerpen te maken voor een nieuw gemeentewapen, gebaseerd op de wapens van de drie fuserende gemeenten en eventueel op eerder gevoerde wapens in het gebied.

Op grond van deze uitgangspunten vervaardigde de Raad twee ontwerpen, gebaseerd op voor de streek kenmerkende heraldische figuren: twee afgewende zalmen en een rad. De zalmen zijn ontleend aan het wapen van de heren van Altena en komen voor in de wapens van de voormalige gemeenten Almkerk, Andel en Giessen, terwijl de eveneens al eerder opgeheven gemeente Rijswijk de zalmen in haar wapen zwemmend voerde. In de wapens van twee van de drie nu in Altena opgegangene gemeenten (Werkendam en Woudrichem) komen de zalmen eveneens voor. Ze representeren bij uitstek het Land van Altena.

Het rad is een figuur die typisch is voor Heusden en het Land van Heusden. De meeste benedendorpen van het Land van Heusden voerden deze wapenfiguur: Drongelen, Eethen, Wijk, Wijk en Aalburg en uiteindelijk de gemeente Aalburg, die in 1973 alle benedendorpen verenigde. De gemeente Aalburg voerde overigens drie raderen die waren ontleend aan het wapen van de heerlijkheid Aalburg (tevens het geslachtswapen Spirinck – Spierinck van Aelborgh).

De Raad heeft de twee afgewende zalmen van het Land van Altena (Werkendam en Woudrichem) en het rad van het Land van Heusden (Aalburg) in twee verschillende ontwerpen gecombineerd. In zijn eerste (voorkeurs)ontwerp maakte de Raad gebruik van de heraldische ‘ingedreven punt’. Door deze figuur kon het rad in het schild worden geplaatst zonder de afgewende zalmen van elkaar te scheiden. De licht gebogen zalmen volgen de contouren van de ingedreven punt. In het tweede, meer conventionele ontwerp zijn de beide streekfiguren in een gedeeld wapen gecombineerd. Uiteindelijk sprak de gemeente haar voorkeur uit voor het eerste ontwerp en verzocht ze Zijne Majesteit de Koning dit wapen aan haar te verlenen.

Na advies van de Raad aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 3 april 2019, is bij Koninklijk besluit van 17 april 2019, nr. 2019000314, aan de nieuwe gemeente Altena een wapen verleend, waarvan de omschrijving luidt: *In goud twee afgewende zalmen van keel en in een ingedreven punt van sabel een rad van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.* (Wapendiploma van 2 september 2019).

Wapenverlening aan de gemeente Beekdaelen

Met ingang van 1 januari 2019 zijn de Limburgse gemeenten Nuth, Onderbanken en Schinnen samengevoegd tot de nieuwe gemeente Beekdaelen. Bij brief van 11 juli 2018 verzocht de Bestuurlijke Stuurgroep aan de Raad advies over een meegezonden wapenontwerp voor de nieuw te vormen gemeente. Het aan de Raad voorgelegde wapen is een gedeeld wapen waarin gezamenlijke figuren uit de wapens van de voormalige gemeenten werden gecombineerd, te weten de rode dubbelstaartige gekroonde leeuw (Nuth en Onderbanken) en het slangenkopkruis waarop een zilveren schildje met rode koeken (Onderbanken en Schinnen).

De leeuw en het slangenkopkruis zijn streekfiguren die heraldisch met verschillende Zuid-Limburgse gemeenten verbonden zijn. De dubbelstaartige rode leeuw houdt verband met het wapen van de heren van Valkenburg en treffen we aan in het provinciewapen van Limburg en in verschillende Limburgse gemeentewapens, soms volledig in rood (Valkenburg), soms genageld, getongd en gekroond van goud. Het dubbel slangenkopkruis van zilver en het schildje met de koeken (Huyn van Amstenrade) komen voor in de wapens van de voormalige gemeenten Bingelrade, Jabeek, Merkelbeek en Schinveld, die in de gemeente Onderbanken zijn opgegaan, en in de wapens van de aan de gemeente Schinnen toegevoegde voormalige gemeenten Amstenrade en Oirsbeek.

Om de verbondenheid van de drie gemeenten te benadrukken voegde de ontwerper een ‘sprekende’ schildvoet toe, golvend doorsneden van groen en blauw, die verwijst naar de heuvels en dalen in het gebied en de vele beken die er stromen (‘Beekdaelen’).

Met de keuze voor een gedeeld wapen waarin de rode Valkenburgse leeuw en het dubbel slangenkopkruis met schildje worden gecombineerd, kon de Raad instemmen. Ook met het idee om aan het wapen een onderscheidend element toe te voegen in de vorm van een ‘sprekende’ schildvoet ging de Raad in beginsel akkoord. De keuze in dit geval voor een golvend doorsneden schildvoet in de kleuren groen en blauw werd echter minder gelukkig geacht. De kleurencombinatie groen en blauw in een relatief klein vlak (de schildvoet) heeft nauwelijks contrast, waardoor het beoogde effect verloren gaat. (Een vergelijkbare afweging speelde ook bij het gemeentewapen van Molenlanden; zie pagina 14 van dit jaarverslag.) De Raad stelde dan ook een aanpassing van de schildvoet voor door deze geheel in groen en golvend uit te voeren en te beladen met twee zilveren golvende dwarsbalken. Hierdoor kreeg de schildvoet meer contrast, waardoor het wapen als geheel aan kracht won. De gemeente Beekdaelen verzocht Zijne Majesteit de Koning het op die wijze aangepaste wapen aan haar te verlenen.

Na advies van de Raad aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 31 januari 2019, is bij Koninklijk besluit van 21 februari 2019, nr. 2019000062, aan de nieuwe gemeente Beekdaelen een wapen verleend, waarvan de omschrijving luidt: *Gedeeld; I in zilver een dubbelstaartige gekroonde leeuw van keel; II in keel een dubbel slangenkopkruis van zilver, waarop een schildje van zilver, beladen met drie koeken van keel; een golvende schildvoet van sinopel, beladen met twee golvende dwarsbalken van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.* (Wapendiploma van 8 juli 2019).

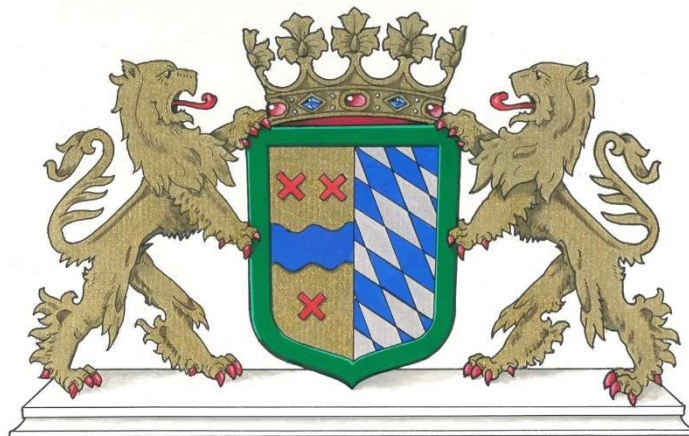

Wapenverlening aan de gemeente Hoeksche Waard

De Zuid-Hollandse gemeente Hoeksche Waard is met ingang van 1 januari 2019 gevormd door de samenvoeging van de gemeenten Binnenmaas, Cromstrijen, Korendijk, Oud-Beijerland en Strijen. De nieuwe gemeente omvat thans het gehele eiland Hoeksche Waard plus het eiland Tiengemeten.

Binnenmaas, Cromstrijen en Korendijk waren fusiegemeenten die in 1984 werden gevormd: Binnenmaas door samenvoeging van Heinenoord, Maasdam, Mijnsheerenland, Puttershoek, Westmaas en (in 2007) 's-Gravendeel; Cromstrijen verenigde indertijd Klaaswaal en Numansdorp, terwijl in Korendijk Goudswaard, Nieuw-Beijerland, Piershil en Zuid-Beijerland samengingen.

Bij brief van 20 februari 2019 verzochten burgemeester en wethouders van Hoeksche Waard de Raad om een tweetal ontwerpen voor een gemeentewapen te vervaardigen. De wapens van de vijf samengevoegde gemeenten en twaalf kernen overziend vond de Raad enkele aansprekende en gemeenschappelijke elementen die in een nieuw wapen een plaats verdienden: in de eerste plaats de schildzoom uit het wapen van Binnenmaas, die als symbool kon dienen voor de bedijkingsgeschiedenis van de gehele Hoeksche Waard, zoals die in de tweede helft van de zestiende en eerste helft van de zeventiende eeuw vorm kreeg; vervolgens de drie schuinkruisjes in de wapens van Cromstrijen (Klaaswaal en Numansdorp) en Strijen, alsmede Westmaas; in de derde plaats de zogenoemde Beierse ruiten, die voorkomen in de wapens van Korendijk (Nieuw-Beijerland en Zuid-Beijerland) en Oud-Beijerland; en tot slot de golvende dwarsbalk in de wapens van Binnenmaas, Cromstrijen (ook die van Klaaswaal en Numansdorp) en Piershil. De golvende dwarsbalken mogen in bepaald opzicht ook representatief worden genoemd voor 's-Gravendeel, Heinenoord en Maasdam, die elk niet-golvende dwarsbalken in hun wapens voerden.

Op basis van deze elementen kwam de Raad tot twee ontwerpen, beide voorzien van een groene versmalde schildzoom. Het eerste (voorkeurs)ontwerp is een gedeeld wapen met in de rechter schildhelft in goud een blauwe golvende dwarsbalk en in de linkerhelft afwisselend blauwe en witte spitse ruiten, de zogenoemde Beierse ruiten. Het tweede ontwerp is in goud een golvende dwarsbalk met de Beierse ruiten vergezeld van drie rode schuinkruisjes. De voorkeur van de gemeente ging uit naar het eerste ontwerp.

Het wapen van Hoeksche Waard wordt gedekt met de vijfbladerige kroon die de gemeente Korendijk reeds voerde. De gemeente mag daarnaast de schildhoudende leeuwen uit de wapens van Korendijk (Zuid-Beijerland) en Strijen voeren.

Na advies van de Raad aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 7 augustus 2019, is bij Koninklijk besluit van 17 september 2019, nr. 2019001399, aan de nieuwe gemeente Hoeksche Waard een wapen verleend, waarvan de omschrijving luidt: *Gedeeld; I in goud een golvende dwarsbalk van azuur, vergezeld van drie schuinkruisjes van keel; II schuinrechts spitsgeruit van azuur en zilver; het geheel omgeven door een versmalde schildzoom van sinopel. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren en gebonden door twee leeuwen van goud, getongd en genageld van keel.* (Wapendiploma van 20 november 2019).

Wapenverlening aan de gemeente Het Hogeland

Met ingang van 1 januari 2019 vormen de voormalige Groningse gemeenten Bedum, Eemmond, De Marne en Winsum samen de nieuwe gemeente Het Hogeland. Met uitzondering van Bedum waren de samengevoegde gemeenten het product van eerdere herindelingen. Eemmond was vanaf 1992 de nieuwe naam voor de fusiegemeente Hefshuizen (in 1979 ontstaan uit de samenvoeging van Uithuizen en Uithuizermeeden en in 1990 uitgebreid met de gemeenten Kantens, Usquert en Warffum). De Marne werd in 1992 de nieuwe naam van de gemeente Ulrum, waaraan in 1990 de gemeenten Eenrum, Kloosterburen en Leens waren toegevoegd. Winsum was in 1990 uitgebreid met de gemeenten Adorp, Baflo en Ezinge. Een deel van het grondgebied van Winsum, de streek Middag-Humsterland met de dorpen Ezinge, Feerwerd en Garnwerd, viel buiten de herindeling en kwam bij de nieuwe gemeente Westerkwartier.

Bij brief van 5 september 2018 verzocht de Stuurgroep herindeling BMW-gemeenten de Hoge Raad van Adel advies over een ontwerp van een gemeentewapen. Het ontwerp is van de hand van Piet Bultsma-Vos, wapentekenaar van de Raad, en kwam tot stand in samenspraak met een overleggroep, bestaande uit de burgemeesters van de vier fuserende gemeenten en vertegenwoordigers van de plaatselijke historische verenigingen.

In het ontwerp koos de overleggroep voor aansluiting bij het oude wapen van Hunsingo, dat teruggaat op een zegel uit de dertiende eeuw. Hunsingo was een van de toenmalige Ommelanden en besloeg een grondgebied dat in grote lijnen samenviel met dat van de nieuwe gemeente. De wapenfiguren in het ontwerp zijn eerder toegepast in de gemeentewapens van Winsum en het voormalige waterschap Hunsingo. Een of meer personen te paard, vergezeld van dieren en hemellichamen, vormden in de veertiende en vijftiende eeuw een streekgebonden en opvallend wapenbeeld, waarvan de betekenis nog steeds niet duidelijk is.

De overleggroep had een voorkeur voor de kleuren groen en blauw als verwijzing naar 'het agrarische karakter van de gemeente en de altijd hoge (blauwe) luchten' (en in mindere mate naar de Waddenzee). De groene gewelfde schildvoet (grasgrond) verwijst naar de wierde (terp) en naar de naam van de nieuwe gemeente. De twee gekruiste tarwearen vormen een fraaie toevoeging aan de grasgrond en versterken de agrarische symboliek.

De Raad kon op grond van bovenstaande argumentatie instemmen met het voorstel, dat beantwoordt aan de heraldische voorwaarden van eenvoud, kracht en esthetiek. De bij de

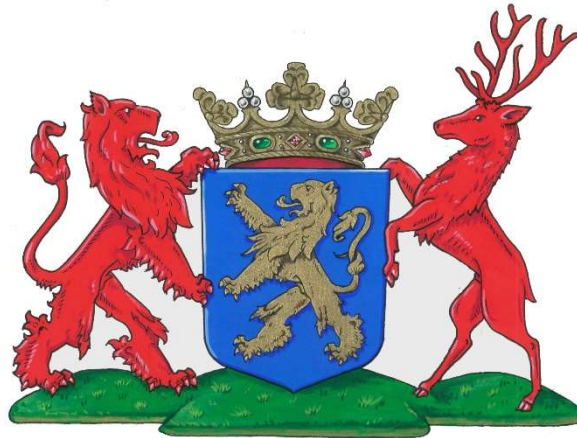
herindeling betrokken gemeenten voerden, net als het voormalige waterschap Hunsingo, alle een kroon van vijf bladeren. Het Hogeland mag diezelfde kroon voeren, evenals de wapenspreuk EX UNDIS ('Uit de zee') van Eemsmond.

Na advies van de Raad aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 20 december 2018, is bij Koninklijk besluit van 22 januari 2019, nr. 2018002150, aan de nieuwe gemeente Het Hogeland het wapen verleend, waarvan de omschrijving luidt: *In azuur, op een gewelfde grasgrond van sinopel, een stappend paard met een aanzijnde ruiter, in de rechterhaand een lans met daaraan een vaan met drie rechthoekige slippen en achter hem een dame in amazonezit, de rechterarm op zijn rechter schouder en de linkerarm in haar zij, middeleeuws gekleed en linksboven vergezeld van een zevenpuntige ster, alles van goud; de grasgrond beladen met twee schuingekruiste tarwearen van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren. Wapenspreuk: EX UNDIS in zwarte letters op een wit lint. (Wapendiploma van 9 april 2019).*

Wapenverlening aan de gemeente Leeuwarden

Op 1 januari 2014 werd als gevolg van de gemeentelijke herindeling het grootste deel van de gemeente Boarnsterhim bij de gemeente Leeuwarden gevoegd. Precies vier jaar later zouden ook Leeuwarderadeel en een gedeelte van Littenseradiel deel gaan uitmaken van Leeuwarden.

Bij brief van 12 november 2014 verzochten burgemeester en wethouders van Leeuwarden de Raad om goedkeuring van een voorstel van de Fryske Rie foar Heraldyk voor een vermeerdering van het wapen van Leeuwarden in verband met de vorming van de nieuwe gemeente.

Het voorstel van de Fryske Rie foar Heraldyk om het wapenschild van Leeuwarden onveranderd te laten en daarbij de staart van de leeuw met de top naar (heraldisch) rechts gekruld exact te beschrijven kreeg de instemming van de Raad. Op deze wijze komt de leeuw voor op vijftiende- en zestiende-eeuwse afbeeldingen van het stadswapen. De Raad kon zich ook vinden in een wapenvermeerdering door toevoeging van schildhouders. Hoewel de voorkeur in het eerste advies uitging naar de schildhoudende gouden leeuwen uit het historische stadswapen van Leeuwarden, stemde de Raad in een later advies in met de rode leeuw en het rode hert als schildhouders (wapenfiguren van de geslachten Burmania en Cammingha), die de Fryske Rie foar Heraldyk niet ten onrechte meer onderscheidend achtte dan de vaker voorkomende gouden leeuwen. De schildhouders worden geplaatst op de door de gemeente gewenste grasgrond met

drie welvingen, symbool voor de drie terpen (Oldehove, Nijehove en Hoek) waarop Leeuwarden is ontstaan.

De wens van de gemeente om toekenning van een kroon van vijf bladeren in plaats van de kroon van drie bladeren en tweemaal drie parels (in de Friese heraldiek ook wel ‘grietenijkroon’ genoemd) kreeg daarentegen geen instemming. De Raad vond na toevoeging van de twee schildhouders een wapenvermeerdering met een rijkere kroon van vijf bladeren dubbelop. Wel mag de gemeente (net als haar rechtsvoorgangers) de specifieke kroon van drie bladeren en tweemaal drie parels voeren.

Gedurende de periode 2016-2018 kwam de wapenverleningsprocedure stil te liggen. In de zomer van 2019 verzocht de gemeente Leeuwarden Zijne Majesteit de Koning om verlening van het wapen.

Na advies van de Raad aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 7 augustus 2019, is bij Koninklijk besluit van 17 september 2019, nr. 2019001508, aan de gemeente Leeuwarden een wapen verleend, waarvan de omschrijving luidt: *In azuur een gouden leeuw, de top van de staart naar rechts gekruld. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en tweemaal drie parels en gebonden rechts door een leeuw van keel en links door een klimmend hert van keel staande op een grasgrond.* (Wapendiploma van 4 december 2019).

Wapenverlening aan de gemeente Molenlanden

Met ingang van 1 januari 2019 zijn de gemeenten Giessenlanden en Molenwaard, gelegen in de het landelijke, noordelijke deel van de Alblasserwaard, opgegaan in de nieuwe gemeente Molenlanden. Giessenlanden werd in 1986 gevormd door een fusie van Arkel, Giessenburg, Hoogblokland, Hoornaar, Noordeloos en Schelluinen. Molenwaard is een betrekkelijk nieuwe gemeente die in 2013 is ontstaan door samenvoeging van Graafstroom, Liesveld en Nieuw-Lekkerland. De nieuwe gemeente Molenlanden omvat twintig kernen.

Bij brief van 3 september 2018 verzochten de gemeenteraden van de fuserende gemeenten aan de Raad een tweetal ontwerpen voor een nieuw gemeentewapen te vervaardigen. Een werkgroep van de historische verenigingen had enkele wensen en ideeën geformuleerd. In de eerste plaats zag de werkgroep graag elementen uit de wapens van de fuserende gemeentes (en daarin opgegane voorgangers) terugkeren om zo een duidelijke band met het verleden te behouden. Daarbij dacht de werkgroep specifiek aan de beurtelings gekanteelde dwarsbalken uit het wapen van Giessenlanden (die hun oorsprong hebben in het Arkel-wapen) en de lisdodden uit het wapen van Molenwaard (die verband houden met de baronie van Liesveld en de historische verbondenheid met de Kroon). Voorts hechtte de werkgroep waarde aan molens als teken en verwijzing naar de historie, het landschap en de naam van de gemeente. Tot slot was de werkgroep voorstander van toepassing van de kleuren groen en blauw – als verwijzing naar het veenweidegebied met het vele water, door haar kenmerkend geacht voor Molenlanden.

In het eerste door de Raad aan de gemeente overlegde (voorkeurs)ontwerp wordt een enkele beurtelings gekanteelde dwarsbalk (symbool voor Giessenlanden) boven vergezeld van twee molens (symbolen voor Molenwaard en Giessenlanden en UNESCO Werelderfgoed Kinderdijk) en beneden van een bundel lisdodden (Liesveld en Molenwaard). In het tweede ontwerp wordt de beurtelings gekanteelde dwarsbalk (Giessenlanden) verhoogd en beneden vergezeld van een molen (Molenwaard) met aan weerszijden lisdodden (Liesveld), alle geplaatst op een grasgrond.

De kleurencombinatie groen en blauw (symbool voor het veenweidegebied) was niet goed in te passen in de beide ontwerpen zonder de wapens onnodig ingewikkeld te maken. De Raad

vond dat ook geen bezwaar. Het veenweidegebied is weliswaar kenmerkend voor de nieuwe gemeente Molenlanden, maar niet uniek. Ook andere gemeenten in de provincie Zuid-Holland en Utrecht kennen dit landschapstype. Bovendien hebben groen en blauw samen – zeker in een relatief klein segment van het wapen – van een afstand bezien nauwelijks contrast (vergelijk de opmerkingen van de Raad ten aanzien van de schildvoet in het wapenontwerp voor de gemeente Beekdaelen). Aangezien de gemeente niettemin gehecht bleek aan de kleurencombinatie groen-blauw, stelde de Raad voor om de kleur blauw aan de grasgrond in de schildvoet van het tweede ontwerp toe te voegen, maar beide kleuren omwille van het contrast te scheiden door een smalle zilveren golvende dwarsbalk.

De wens om de beurtelings gekanteelde dwarsbalk af te beelden met zeven in plaats van negen kantelen kon omwille van de compositie niet worden gehonoreerd. Een keuze voor zeven in plaats van negen tinnen, zou de gekanteelde dwarsbalk hoger maken en dominanter doen ogen ten opzichte van de overige figuren.

Als schilddekking mag Molenlanden de rijkere kroon van vijf bladeren overnemen van de voormalige gemeente Molenwaard (eerder ook gevoerd door Liesveld). Na advies van de Raad aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 28 augustus 2019, is bij Koninklijk besluit van 17 september 2019, nr. 2019001517, aan nieuwe gemeente Molenlanden een wapen verleend, waarvan de omschrijving luidt: *In zilver een verhoogde beurtelings gekanteeld dwarsbalk van keel, beneden vergezeld van een molen van keel met aan weerszijden een bundel lisdodden van sinopel met aren van sabel geplaatst op een golvend doorsneden schildvoet van sinopel en azuur met over de deellijn een versmalde golvende dwarsbalk van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren.* (Wapendiploma van 14 november 2019).

Wapenverlening aan de gemeente Noordwijk

Met ingang van 1 januari 2019 zijn de Zuid-Hollandse gemeenten Noordwijk en Noordwijkerhout samengevoegd tot de nieuwe gemeente Noordwijk.

Bij brief van 5 november 2018 verzochten de burgemeesters van de fuserende gemeenten aan de Raad om advies inzake een nieuw te verlenen wapen, waarin de figuren uit de bestaande wapens werden betrokken. Tevens verzochten zij de kroon op het wapen van Noordwijkerhout te mogen voeren.

In zijn advies legde de Raad twee wapens aan de gemeente. Het eerste ontwerp combineert de zwarte leeuw van Noordwijk en de gouden leeuw van Noordwijkerhout in een gedeeld zilver en blauw schild, waarbij de zwarte leeuw van Noordwijk is omgewend om te beantwoorden aan het heraldische hoffelijkheidsprincipe ('courtoisie'). Daarbij worden wapenfiguren zodanig herschikt dat zij naar elkaar toegewend zijn. Het tweede ontwerp is gebaseerd op de gedeelde oorsprong van de beide gemeentewapens. De ambachtsheerlijkheid Noordwijk werd aan het begin van de dertiende eeuw gesplitst in twee jurisdicties: de heerlijkheden Noordwijk en Noordwijkerhout. De heren van beide rechtsgebieden waren leden van dezelfde familie en voerden in zilver een zwarte leeuw. Dat deze leeuw

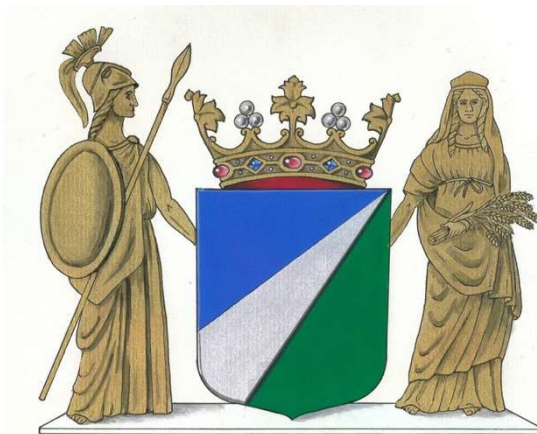
volgens de oude wapenboeken ‘Bellenville’ en ‘Leblancq’ rood getongd en genageld was, zoals een inwoner van de gemeente had ontdekt, bleek een belangrijke en interessante aanvulling op het tweede ontwerp. De Raad kon dan ook instemmen met het aangepaste wapen, gedekt met de kroon van drie bladeren en twee parels die elke gemeente mag voeren.

Na advies van de Raad aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 12 december 2019, is bij Koninklijk besluit van 20 december 2019, nr. 2019002522, aan de gemeente Noordwijk een wapen verleend, waarvan de omschrijving luidt: *In zilver een leeuw van sabel, getongd en genageld van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.* (Wapendiploma van 25 maart 2020).

Wapenverlening aan de gemeente Waadhoeke

De gemeente Waadhoeke, gelegen in het noordwesten van Friesland, werd per 1 januari 2018 gevormd uit de gemeenten Het Bildt, Franekeradeel, Menameradiel en een deel van Littenseradiel, namelijk de vier dorpen Baijum, Spannum, Welsrijp en Winsum (de overige 25 dorpen van Littenseradiel werden ingedeeld bij Leeuwarden en bij Súdwest-Fryslân.) Franekeradeel is een fusiegemeente, waaraan in 1984 de voormalige gemeenten Barradeel en Franeker zijn toegevoegd. Littenseradeel (later: Littenseradiel) is in hetzelfde jaar ontstaan door samenvoeging van de gemeenten Baarderadeel en Hennaarderadeel. Het Bildt en Menameradiel (tot 2011 Menaldumadeel) hadden niet eerder een fusie meegemaakt.

Bij brief van 13 september 2019 verzochten burgemeester en wethouders van Waadhoeke de Raad om advies inzake een nieuw te voeren wapen. Een werkgroep, waarvan ook 's Raads wapentekenaar Piet Bultsma-Vos lid was, kwam tot een ontwerp dat de instemming kreeg van de gemeenteraad van Waadhoeke en vervolgens aan de Raad werd voorgelegd.

Het ontwerp valt in enkele opzichten op. Allereerst is, anders dan gebruikelijk, niet geprobeerd de uiteenlopende wapenfiguren van de samengevoegde gemeenten en kernen een plaats in het schild te geven – zeker in het geval van Waadhoeke een lastige opgave – maar is gekozen voor een eenvoudige heraldische schilddeling zonder verdere wapenfiguren. Het eenvoudige en heraldisch sterke ontwerp verbeeldt op treffende wijze de Waddengemeente en haar geografische ligging aan de Friese noordwestkust. Het blauw symboliseert de Waddenzee, het groen het vasteland en de zilveren punt de dijk. Met de keuze voor een schuinlinkse punt in plaats van een linkerschuinbalk heeft de werkgroep een extra dimensie willen toevoegen, als symbool voor de

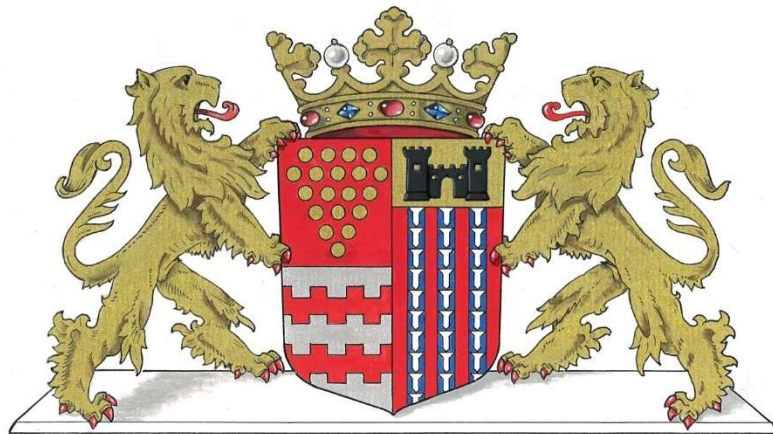
toekomst, dynamiek en vooruitgang. Het ontwerp verwijst tevens naar het oude wapen van Westergo, een van de drie historische kwartieren in Friesland. Westergo voerde in een blauw schild een zilveren linkerschuinbalk. De huidige gemeente Waadhoeke is gelegen in het noordelijk deel van het historische Westergo.

De gouden kroon van drie bladeren en tweemaal drie parels uit het voorstel is overgenomen uit de wapens van de samengevoegde gemeenten of hun rechtsvoorgangers. Als schildhouders figureren de Romeinse godinnen Minerva en Ceres, die ook al in het wapen van Franekeradeel voorkomen. Minerva symboliseert het academisch verleden van de stad Franeker, het bestuurlijke centrum van Waadhoeke. Ceres verwijst als godin van de akkerbouw naar de prominente rol van de landbouw in de gemeente.

Na advies van de Raad aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 12 december 2019, is bij Koninklijk besluit van 20 december 2019, nr. 2019002464, aan de nieuwe gemeente Waadhoeke een wapen verleend, waarvan de omschrijving luidt: *Links geschuind van azuur en sinopel met over alles heen een schuinlinkse zilveren punt. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en tweemaal drie parels, rechts gehouden door de godin Minerva, het naar links gewende hoofd gedekt met een helm, houdende een ovaal schild en een lans in de rechterhand, en links gehouden door de godin Ceres, houdende een bundel korenaren over de linker onderarm, alles van goud.* (Wapendiploma van 25 maart 2020).

Wapenverlening aan de gemeente West Betuwe

Met ingang van 1 januari 2019 zijn de Gelderse gemeenten Geldermalsen, Lingewaal en Neerijnen samengegaan in de nieuwe gemeente West Betuwe. Bij brief van 20 februari 2018 verzocht de Stuurgroep West Betuwe de Raad om twee ontwerpen te maken voor een nieuw wapen.

Voor het ontwerp nam de Raad op voorstel van de stuurgroep de wapens van de drie gemeenten en twee streekeigen wapens als uitgangspunt: het Arkel-wapen met de twee gekanteelde dwarsbalken en het Châtillon-wapen met het paalvair en het gouden schildhoofd. Beide zijn bekende, zeer herkenbare heraldische composities die geen nadere aanduiding behoeven. Ze komen voor in de wapens van 6 van de 26 kernen van West Betuwe en in de wapens van de samengevoegde gemeenten Lingewaal (Arkel), Geldermalsen (Châtillon-schildhoofd) en Neerijnen (Châtillon-paalvair). Dat leidde tot een wapen met in de heraldisch rechter schildhelft negentien bezanten uit het wapen van Geldermalsen en twee beurtelings gekanteelde

dwarsbalken uit het wapen Lingewaal (Arkel) en in de linker schildhelft drie palen van paalvair en een schildhoofd van goud uit de wapens van Geldermalsen en Neerijnen (Châtillon).

De stuurgroep en de door haar geraadpleegde historische verenigingen konden zich vinden in het voorstel van de Raad, maar hadden het gevoel dat het wapenschild niet helemaal ‘af’ was. Daarbij doelden ze op het lege gouden schildhoofd in de heraldisch linker schildhelft (Châtillon), dat in de wapens van verschillende kernen wel beladen is met wapenfiguren, zoals een barensteel, hamers of een uitkomende leeuw. De stuurgroep verzocht de Raad of het mogelijk was het lege schildhoofd te beladen met een poortgebouw als symbool voor de stadsrechten van Asperen en Heukelum, de stadspoort in het wapen van Lingewaal en de meer dan veertig kastelen en versterkte huizen binnen de nieuwe gemeente. Aangezien een beladen schildhoofd in varianten van het Châtillon-wapen niet ongevoerd is, kon de Raad de toevoeging toestaan in de vorm van een eenvoudig vormgegeven zwart poortgebouw, geopend en verlicht van het veld om op die wijze iets van tekening in de donkere wapenfiguur aan te brengen. Aan het nieuwe gemeentewapen mogen de standaardkroon van drie bladeren en twee parels en de schildhouders uit het wapen van Lingewaal worden toegevoegd.

Na advies van de Raad aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 31 januari 2019, is bij Koninklijk besluit van 21 februari 2019, nr. 2019002271, aan de nieuwe gemeente West Betuwe een wapen verleend, waarvan de omschrijving luidt: *Gedeeld; I doorsneden; 1 in keel negentien bezanten van goud, geplaatst vier, vijf, vier, drie, twee en één; 2 in zilver twee beurtelings gekanteelde dwarsbalken van keel; II in keel drie palen van paalvair en een schildhoofd van goud beladen met een poort van sabel, geopend en verlicht van het veld. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels gebonden door twee leeuwen van goud, getongd en genageld van keel.* (Wapendiploma van 10 juli 2019).

Wapenverlening aan de gemeente Westerkwartier

Met ingang van 1 januari 2019 is de nieuwe Groningse gemeente Westerkwartier ingesteld, waarin de gemeenten Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn en een deel van het grondgebied van de gemeente Winsum (de streek Middag-Humsterland met de dorpen Ezinge, Feerwerd en Gaernewerd) zijn samengaan.

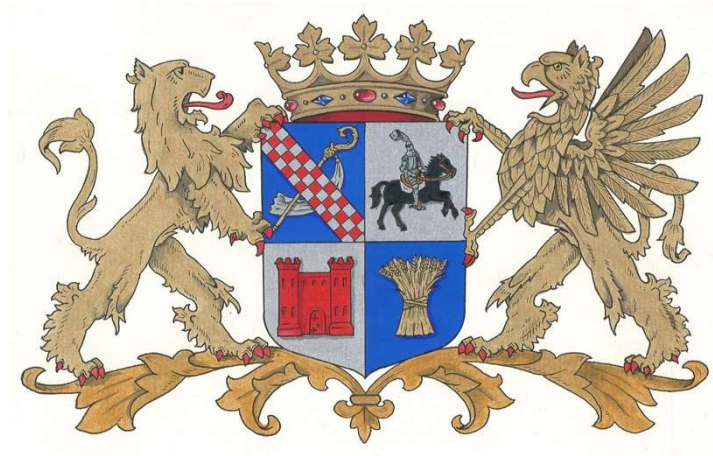
Bij brief van 28 november 2017 verzocht de stuurgroep Herindeling Westerkwartier de Raad een nieuw gemeentewapen te ontwerpen met elementen uit de vier gemeentewapens. Het door de Raad ontworpen wapen bestond uit een doorsneden wapen met in de gedeelde bovenste schildhelft rechts het abdijwapen van Aduard, symbool voor de gemeente Zuidhorn, en in de onderste schildhelft de burcht van de gemeente Grootegast. Aangezien het wapen van Marum door zijn diversiteit aan symbolen weinig aanknopingspunten bood, stelde de Raad voor om in de bovenste schildhelft links Marum met Leek samen te representeren door de geharnaste ruiter uit het vijftiende-eeuwse zegel van het landschap Vredewold. Die keuze werd mede ingegeven door het streven om te komen tot een zo eenvoudig mogelijk wapen zonder een al te ingewikkelde schilddeling – dit conform de ministeriële richtlijnen voor het verlenen van wapens aan publiekrechtelijke lichamen uit 1977.

De samenvoeging van Leek en Marum in één kwartier (‘Vredewold’) kon echter niet op bijval rekenen. Ze zou volgens de door de stuurgroep geraadpleegde gemeenteraadsfracties en plaatselijke erfgoedorganisaties geen recht doen aan de bestuurshistorie van de regio. Samengevat zouden de vier fusierende gemeenten teruggaan op de vanaf 1051 gevormde *vier* bestuurskwartieren, waarvan een gedeeld Vredewold (Vredewold-Oosterdeel en Vredewold-Westerdeel) ook

deel had uitgemaakt. Het ongedeelde landschap Vredewold werd kennelijk minder relevant bevonden.

De Raad legde een alternatief ontwerp voor, vervaardigd door Piet Bultsma-Vos: een ongedeelde wapen: de lans van de ridder (Leek) en de abtsstaf met velum (Aduard-Zuidhorn) gekruist, beneden vergezeld van een klaverblad (Marum), het geheel geplaatst in een rood veld met ‘kantelen’ in een geschaakte schildhoofd (Grootegast). Dit ontwerp werd evenmin omarmd.

De voorkeur van de stuurgroep bleef uitgaan naar het gevierendeelde wapen, waarin op aanraden van de Raad de grasgronden in het tweede en derde kwartier werden weggelaten en de korenschoof (symbool voor Marum) op een blauwe in plaats van groene achtergrond werd geplaatst. Het was uiteindelijk dit wapen, gedekt met de gouden kroon van vijf bladeren en gehouden door de schildhouders van Zuidhorn, dat de nieuwe gemeente Westerkwartier bij Zijne Majesteit de Koning voor verlening voordroeg.

Na advies van de Raad aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 31 januari 2019, is bij Koninklijk besluit van 21 februari 2019, nr. 2019000029, aan de nieuwe gemeente Westerkwartier een wapen verleend, waarvan de omschrijving luidt: *Gevierendeeld; I in azuur een schuinbalk in drie rijen geschaakt van keel en zilver, gaande over een schuinlinks geplaatste abtsstaf van goud met een velum van zilver; II in zilver een omgevende en omziende ridder in stalen wapenrusting, de helm gesloten en gepluimd, alles van dezelfde kleur als de wapenrusting, gezeten op een omgewend galopperend paard van sabel, getoomd, getuigd en gezadeld van natuurlijke kleur met een zadelkleed van zilver; III in zilver een kasteel van keel; IV in azuur een korenschoof van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren en gehouden door een leeuw en een griffioen, beide van goud en getongd en genageld van keel.* (Wapendiploma van 19 juni 2019).

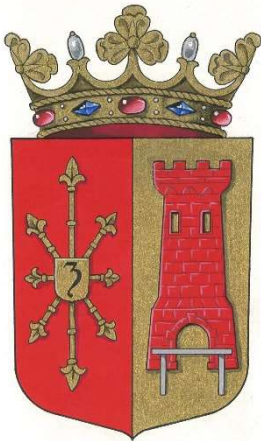
Wapenverlening aan de gemeente Zevenaar

Met ingang van 1 januari 2018 zijn de gemeenten Zevenaar en Rijnwaarden samengevoegd tot de nieuwe gemeente Zevenaar. De huidige stad Zevenaar kreeg in 1487 stadsrechten. Rijnwaarden is een fusiegemeente die in 1985 werd gevormd door samenvoeging van Herwen en Aerdt met Pannerden.

Bij brief van 9 juni 2017 verzocht de burgemeester van Zevenaar namens de stuurgroep herindeling aan de Raad een wapen voor de nieuwe gemeente Zevenaar te ontwerpen. De Raad

stelde twee wapens voor. Allereerst een ontwerp dat de elementen uit de belangrijke heraldisch rechterschildhelften van de wapens van Zevenaar (de karbonkel, de straalvormige figuur ontleend aan het wapen van het graafschap Kleef) en van Rijnwaarden (de burcht met het tolhek) combineert. Over de karbonkel heen gaat een klein hartschildje met de voor Zevenaar zo kenmerkende gotische hoofdletter Z, die voorkomt op oude zegels en stadswapens en die ook het wapen van de voormalige gemeente siert.

Ook in het tweede ontwerp worden de belangrijke rechterschildhelften uit de beide wapens gecombineerd. In deze variant echter blijft het kleine hartschildje met de gotische hoofdletter Z achterwege en is het oorspronkelijk zilveren schildje met in het midden van de karbonkel de groene knop van het wapen van de voormalige gemeente Zevenaar zichtbaar. Uiteindelijk koos de gemeente voor het eerste ontwerp, dat door de Raad ook als voorkeursontwerp was gepresenteerd.

Na advies van de Raad aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 31 januari 2019, is bij Koninklijk besluit van 21 februari 2019, nr. 2019002389, aan de gemeente Zevenaar een wapen verleend, waarvan de omschrijving luidt: *Gedeeld; I in keel een karbonkel van goud, waar overheen een hartschildje van goud, beladen met een gotische hoofdletter Z van sabel; II in goud een burcht van keel, geopend en verlicht van het veld en voor de deuropening een slagboom van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.* (Wapendiploma van 2 september 2019).

Dorpswapens

Het aantal gemeenten is de laatste twee eeuwen als gevolg van gemeentelijke herindelingen gestaag gedaald. In 1820 telde Nederland 1249 gemeenten, in 2019 nog slechts 355. In het voortgaande fusieproces vallen gemeenten (bestuurlijke entiteiten) niet langer samen met dorpen en dorpsgemeenschappen. De huidige gemeenten bestaan vaak uit een bundeling van vele dorpskernen, die binnen het grotere bestuurlijke verband vaak nog een eigen sociale en culturele identiteit kennen.

Dat heeft ook zijn weerslag op de heraldiek. Na het opheffen van een gemeente komt ook haar officieel bevestigde of verleende wapen te vervallen. Vervallen wapens gaan niet verloren, maar blijven in archieven en publicaties voor het nageslacht bewaard. Formeel zijn ze echter niet meer geldend en zouden om die reden niet meer mogen worden gevoerd. Toch zien we dat het gebruik van deze vervallen overheidswapens als zogenoemde ‘dorpswapens’ in een aantal gevallen wordt voortgezet; ze worden zelfs ook wel als zodanig vastgesteld, ditmaal als symbool van het dorp en de dorpsgemeenschap binnen de nieuwe gemeente.

Met enige regelmaat verzoeken gemeentelijke besturen en particulieren de Hoge Raad van Adel toestemming voor het voeren van dorpswapens of krijgt de Raad vragen over het correcte gebruik van deze wapens. De Raad trad daarom dit jaar met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in gesprek over de wijze waarop een verantwoord hergebruik van vervallen gemeentewapens kan worden bevorderd.

Wapen van Sint Eustatius

Van het Eilandbestuur van het openbaar lichaam Sint Eustatius (Caribisch Nederland) ontving de Raad een brief, gedateerd 22 oktober 2018, met het verzoek om een vermeend incorrect wapenschild van het eiland Sint Eustatius, dat sinds 2010 zou circuleren, te verbeteren onder toezending van de juiste versie van het wapen. Die versie was de wapentekening die hoort bij het Eilandsbesluit van 29 juli 2004, waarbij het wapen werd vastgesteld voor het Eilandgebied Sint Eustatius.

Bij Koninklijk besluit van 20 september 2010 is hetzelfde wapen verleend aan het openbaar lichaam Sint Eustatius dat op 10 oktober van dat jaar werd ingesteld. De Raad zag dan ook geen enkele reden om de officiële wapentekening bij het Koninklijk besluit van 2010 in zijn registers te vervangen door de vermeende juiste versie van het wapenschild die behoort bij het Eilandsbesluit van 2004. Vanuit heraldisch oogpunt bestaat er tussen de wapentekeningen van 2004 en 2010 alleen verschil in de artistieke uitvoering.

Gemeentevlaggen

In het verslagjaar bracht de Raad adviezen uit inzake vlaggen aan de gemeenten Beekdaelen, Bloemendaal, Haarlemmermeer, Hoeksche Waard, Westerveld en Westervolde, vast te stellen door de respectievelijke gemeenteraden.

Emblemen van de krijgsmacht

De Raad bracht adviezen inzake krijgsmachtemblemen ten behoeve van de Defensie Tandheelkundige Dienst, het *combat support ship* Zr Ms Den Helder, het Mariniers Training Commando en de Groep Operationele Eenheden Korps Mariniers.

JAARVERSLAG VAN DE SECRETARIE OVER 2019

Secretaris en medewerkers

Aanloop naar de verbouwing van 2020

Het pand Nassaulaan 2B, een Rijksmonument, zal in 2020 ingrijpend worden gerestaureerd. Bij een bouwkundig onderzoek in dit kader bleek dat het gebouw het toenemende gewicht van archief en bibliotheek niet goed meer aankon. Een fors deel van de bibliotheek, bestaande uit inmiddels online toegankelijke werken die niet tot de kerncollectie (adelsrecht, genealogie, heraldiek) behoren, is daarom afgestoten. Tevens is begonnen met het inpakken in verhuisdozen van de boeken die behouden worden. In de eerste helft van 2020 zal de bibliotheek grotendeels niet toegankelijk zijn.

Werkzaamheden

De medewerker advisering, drs. J.C.C.F.M. van den Borne, hield zich met name bezig met de dossiers op het gebied van overheidsheraldiek, de aan de Raad voorgelegde emblemen van de Krijgsmacht en heraldisch advies aan instellingen en particulieren. Daarnaast was hij eindverantwoordelijke voor de website, de digitalisering van het filiatierregister en de toegangen op het archief, de bibliotheek en de collecties. Hij had, mede vanwege de Raad, zitting in de redactie van *Virtus. Journal of Nobility Studies*.

De wetenschappelijk medewerker, dr. C.A.M. Gietman, beantwoordde (rechts)historische vragen op het terrein van adelsgeschiedenis en adelsrecht, verzorgde het beheer van de bibliotheek en het archief en de acquisitie van aanwinsten (boeken en manuscripten) en voltooide de leergang over AVG en privacy. Hij verrichtte onderzoek naar aristocratische genealogiebeoefening en naar adelsopvattingen in de late negentiende en vroege twintigste eeuw, begeleidde bezoekers bij hun onderzoek in de archieven en collecties van de Raad en adviseerde wetenschappelijke onderzoekers op het terrein van adels- en elitegeschiedenis. Op 26 september had hij zitting in de oppositiecommissie bij de promotie van mevr. H.W.J. Draaijer aan de Rijksuniversiteit Groningen op het proefschrift *Landgoed als leerschool. Biografie van Philip Dirk baron van Palandt van Eerde (1889-1979)*.

De medewerker administratie, A. Gritter, hield het filiatierregister bij en voltooide de invoer van het kaartsysteem op het filiatierregister in een digitaal bestand. Daarnaast hield hij de bibliotheekcatalogus bij en voerde hij algemene administratieve werkzaamheden uit.

Lezingen en symposia

Op 8 januari woonden de secretaris en de medewerker advisering een studentensymposium bij dat de afsluiting vormde van het Bachelorcollege ‘Herauten, literatuur en heraldiek (1300-1700)’ aan de Universiteit Leiden. Dit symposium was georganiseerd door het Leiden University Centre for the Arts in Society onder leiding van prof. dr. W. van Anrooij.

De secretaris was op 9 mei aanwezig bij de officiële opening van de dubbeltentoonstelling ‘Republiek aan Zee en Cartografie en Curiosa’ in het Scheepvaartmuseum in Amsterdam.

De secretaris en de wetenschappelijk medewerker waren op 4 juli te gast bij de Koninklijke Marine in Den Helder ter gelegenheid van de relatievaardag.

Tijdens de Historicidagen 2019, gehouden van 22 tot 24 augustus aan de Rijksuniversiteit Groningen, was de wetenschappelijk medewerker medeorganisator van de sessie ‘Paleizen, kastelen en buitenplaatsen in de Gouden Eeuw: nieuwe visies op adellijke machtsrepresentatie en wooncultuur’. Tijdens deze sessie verzorgde hij zelf de presentatie ‘Liefde, lust en ongelijkheid op De Slangenburg’.

De medewerker advisering nam van 17 tot en met 19 september in Antwerpen deel aan ‘Heraldic Hierarchies – Identities. Status and State Intervention in Early Modern Heraldry’, het 21e colloquium van de International Academy of Heraldry (IXth Arenberg Conference for History).

Op 16 oktober gaf de wetenschappelijk medewerker op Huis Amerongen een voordracht voorafgaand aan de uitreiking van de uitreiking van de Ithakaprijs. Hij maakte tevens deel uit van de voorbereidingscommissies van het 6e Deutsch-Niederländisches Symposium zur Adels-geschiede, dat in november 2020 onder de titel ‘Ende der Adelskultur. Strategien zum Überleben (1917-1955)’ op kasteel Doorwerth wordt gehouden en van het symposium ‘Adel & Reformaties in de Lage Landen’, dat vrijdag 3 april 2020 aan de Vrije Universiteit in Amsterdam plaatsvindt.

De wetenschappelijk medewerker en de medewerker advisering waren op 26 november aanwezig bij het uitspreken van de oratie van prof. dr. H. Ronnes aan de Rijksuniversiteit Groningen getiteld: ‘Bij nader inzien, de Nederlandse buitenplaats. Tussen herinnering, vergetelheid en ongemak’.

Secretaris en wetenschappelijk medewerker waren op 29 november aanwezig bij de presentatie op kasteel Twickel te Delden van het boek *Wapenzilver. Twickel, Weldam, Middachten en Amerongen. De vroegere bewoners en hun zilver, 1550-1950*, geschreven door Barend J. van Benthem.

Publicaties

De wetenschappelijk medewerker verzorgde voor het tijdschrift *De Nederlandsche Leeuw* 136 (2019) drie afleveringen van de rubriek ‘Oude Genealogen’, een reeks korte bijdragen over bekende en onbekende figuren uit de geschiedenis van de Nederlandse genealogiebeoefening. De collecties van de Hoge Raad van Adel vormen doorgaans het startpunt van de bijdrage. Daarnaast schreef hij ‘Dutch gentleman genealogists and the end of the Old Order (1900-1945)’ voor *Virtus. Journal of Nobility Studies* 26 (2019) 168-182 en een recensie in het digitale tijdschrift *Early Modern Low Countries*.

Collecties

Bibliotheek

De bibliotheek werd aangevuld met recente Nederlandse en buitenlandse studies op het gebied van adelsrecht, adelsgeschiedenis, genealogie en heraldiek. In december werd begonnen met de herschikking van archief en bibliotheek met het oog op de renovatie van het pand Nassaulaan 2B.

Collecties

Van de Stichting Hofleveranciers in Nederland te Amsterdam ontving de Hoge Raad van Adel vijf wapenborden, afkomstig uit de collectie ‘Predikaten Hofleverancier en Hofleverancierswapenschilden’ van M.R. van der Krogt. Deze wapenschilden mocht de Raad al in 1998 in bruikleen ontvangen. Het betreft hofleveranciersschilden met het Rijkswapen (model 1815), het wapen van Koningin Sophie van Württemberg, echtgenote van Koning Willem III, het wapen van hun zoon Prins Alexander, het wapen van Koningin-Regentes Emma en het Rijkswapen tevens Koninklijk wapen van de vorstinnen Wilhelmina en Juliana.

Wapenbord met het alliantiewapen Nassau – Waldeck-Pyrmont
(schenking van de Stichting Hofleveranciers in Nederland, Amsterdam)

Van jonkvrouw drs. A.J. Storm van 's Gravesande ontving de Raad in bewaargeving het adelsdiploma van jonkheer Jacob Jan Storm van 's Gravesande (1799-1871), die bij Koninklijk besluit van 24 augustus 1842 was verheven in de Nederlandse adel. Tevens schonk zij aan de Raad een kwartierstaat van het geslacht Van Heurn.

Goedgekeurd in de vergadering van de Hoge Raad van Adel van 20 mei 2020.

(w.g.) J.P. de Savornin Lohman, voorzitter

(w.g.) M.R.M.M. Scheidius, secretaris

HOGE RAAD VAN ADEL

Instelling en taken

De Hoge Raad van Adel is ingesteld bij Besluit van de Soevereine Vorst van 24 juni 1814, nr. 10. De Wet op de adeldom van 10 mei 1994 (Staatsblad 360) regelt de samenstelling en bevoegdheid van de Raad. Als vast college van advies over de uitvoering in zaken van bestuur van het Rijk (ingevolge art. 79 van de Grondwet) adviseert de Raad:

- de minister van Algemene Zaken over naamgeving, titulatuur en wapenverlening van leden van het koninklijk huis, het Rijkswapen en de Nederlandse vlag;
- de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over adelszaken en de samenstelling en wijziging van de wapens van publiekrechtelijke lichamen;
- de minister van Justitie over verzoeken tot naamswijziging, waarbij de namen van adellijke geslachten of van heerlijkheden betrokken zijn;
- de minister van Defensie over ontwerpen van emblemen en medailles van de krijgsmachtsonderdelen.

Raad en Secretarie

Voorzitter	jonkheer mr. J.P. de Savornin Lohman (2015)
Leden	mr. H.C.R.M. baron de Wijkerslooth de Weerdesteijn (2005) drs. R.M. barones van Pallandt (2010) mr. C.J.A. barones Snouckaert van Schauburg-Buchwaldt (2012) jonkheer mr. F.J.M.I. van Rijkevorsel van Kessel (2017)
Secretaris	mr. M.R.M.M. Scheidius (2015)
Medewerker advisering	drs. J.C.C.F.M. van den Borne
Medewerker administratie	A. Gritter
Wetenschappelijk medewerker	dr. C.A.M. Gietman

Bezoekadres	Postadres
Nassaulaan 2B	Postbus 16325
2514 JS DEN HAAG	2500 BH DEN HAAG

Bezoek op afspraak. De studiezaal is geopend op werkdagen van 9.30-16.30 uur.

Telefoon	070-3614281	E-mail	info@hogeraadvanadel.nl
		Internet	www.hogeraadvanadel.nl

